

Slovenski dom

Štev. 30.

V Ljubljani, v petek, 6. februarja 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
gova: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No 614:

Derna oltrepassata Ingente bottino nella battaglia di Cirenaica

Il Quartiere Generale delle Forze Armate com-
unica:

Truppe dell'Asse, oltrepassata Derna, con-
tinuano l'inseguimento del nemico verso est. Nei
combattimenti che si sono svolti in Cirenaica, so-
no stati fino al 31 Gennaio catturati 3500 prigio-
nieri, distrutti o catturati 370 carri armati e 192
cannoni. L'arma aerea in stretta collaborazione
con le forze di terra ha ripetutamente bombardato
colonne ripieganti e retrovie avversarie causando
incendi e distruzioni.

Le azioni offensive delle aviazioni italiana e
germanica contro Malta sono proseguite senza
sosta: basi aeree e navali risultano attaccate con
successo e numerosi obiettivi centrati.

Velivoli inglesi hanno ieri lanciato bombe di-
rompenti nei dintorni di Palermo colpendo un
treno: quattro morti fra il personale di servizio. La
difesa contraerea e la nostra caccia sono pronta-
mente intervenute; dei sei apparecchi partecipanti
all'incursione, uno è precipitato in mare nei pressi
dal comune di Santa Flavia, un altro si è infranto
al suolo in una frazione del comune di Prizzi;
parte degli equipaggi, salvatisi è stata catturata.

Zmagovit potek ofenzive v Libiji

Ze onstran Derne — 3500 ujetnikov, uničenih 370 tankov in 192 topov

Uradno vojno poročilo št. 614 pravi:

Čete Osi, ki so že pustile za seboj Derno,
nadaljujejo s preganjanjem nasprotnika proti vzhodu.
V bitkah po Cirenaiki je bilo do 31. januarja
ujetih 3500 vojakov, uničenih ali zaseženih 370 tan-
kov in 192 topov. Letalstvo je v tesnem sodelova-
nju s kopnimi silami bombardiralo umikajoče se
skupine in sovražnikovo zaledje in je povzročilo
požare in razdejaje.

Brez oddiha so se nadaljevale napadalne ak-
cije italijanskega in nemškega letalstva proti Mal-
ti: uspešno so bila napadana letalska in pomorska
oporisišča in številni cilji so bili zadeti.

Angleška letala so včeraj metala rušilne bombe
v okolici Palermo in so zadela neki vlak: med
osebjem so bili štiri mrtvi. Naša protiletalska
obramba in naši lovci so takoj posegli v boj; od
šestih napadalnih letal je eno strmoglavilo v mor-
je blizu občine Santa Flavia, drugo pa je padlo
na zemljo pri neki vasi v občini Prizzi; del po-
sadke, ki se je rešila, je bil zajet.

Berlin, 6. febr. s. Uradno poročajo:
V Severni Afriki se nadaljuje preganjanje so-
vražnika vzhodno od Derne. Bojna letala so raz-
kropila angleške oddelke zahodno od Tobruka in
bombardirala ceste, po katerih se sovražnik umika.

Po dosedanjih sporočilih so pri bojih v Ciren-
aiki nemško-italijanske čete v januarju zajele
3500 vojakov ter zasegle oziroma uničile 370 oklep-
nih vozil in 192 topov.

Nemške podmornice so pri Sollumu napadle
angleški konvoj, ki so ga varovali rušilci. S torpe-
di so zadeli več enot. En angleški rušilec je
bil najbrž potopljen.

Na otoku Malti so skupine nemških letal ob
varstvu lovskih letal napadle pristanišče La Va-
letto s težkimi bombami. — V letalskih bojih
vzhodno od Tobruka so bila brez lastnih izgub se-
streljena tri angleška letalska letala.

Berlin, 6. febr. s. Uradna nemška agencija je
davi objavila, da so se britske čete z oddelki, ki
so v njihovi službi, od 21. januarja pa do danes,
torej v petih 14 dneh, morale umakniti na Balbovi
poti proti vzhodu za približno 600 km. Cesta iz

Derne se spenja v drznih vijugah proti Tobruku.
Toda so včeraj nemška letala uspešno bombardirala
angleške čete ter jih pognala v beg. Uničena so
bila številna motorna vozila. Kopenske sile Osi
še vedno zasledujejo britske oddelke.

Vesti 6. februarja

Nemško letalstvo je predvčerajšnjim uničilo vsega
50 ruskih letal, od tega 35 v boju.

Nemške podmornice so po poročilu nemškega po-
ročevalskega urada dozdaj potopile ob ame-
riški obali 49 ladij s skupno 349.000 tonami.

Turška vlada je sklenila, da se bo letos prvič
uradno udeležila bolgarskega veleposlana v
Plovdivu. V Sofiji poudarjajo, da ta turški
sklep priča, kako so odnosi med Turčijo in
Bolgarijo kar najboljši, hkratu pa gladko po-
stavlja na laž trditve angleške in ameriške
propagande o nekakšnih sporih med Turčijo
in Bolgarijo.

Poslanci iz južnih madžarskih pokrajin, ki so bile
pred kratkim pripojene stari državi, bodo pri-
hodnji tork praznovali slovesen vhod v bu-
dimpeštansko zbornico.

Izvajanje najnovejše trgovske pogodbe med Italijo
in Madžarsko se je začelo te dni in sicer z
izvozom večjega števila madžarske živine.

Ameriško ljudstvo gleda današnji položaj s pre-
hudo lahkotnostjo. Zaradi tega se utegne
Združenim državam dogoditi, da bodo žrtve
tistih usodnih utvar, ki so v prvem razdobju
sedanje vojne prinesle toliko gorja Angliji,
pravi list »Chicago Daily News«.

Berlinski list »Nachtausgabe« ostro obsoja
predsednika Roosevelta, ki je organiziral obsežno
propagandno gonjo, da bi podžgal bojovitost
ameriškega ljudstva. Ta gonja govori o ne-
varnosti, ki naj bi grozila New Yorku po nem-
ških letalih. Ameriško ljudstvo je dosti bolj
razburjeno ob fantastičnih morebitnih nem-
ških množičnih napadov na vzhodno obalo, ka-
kor pa ob dejanskem potapljanju ameriških
ladij po nemških podmornicah.

Bivši predsednik iraške vlade, ki se mu je po-
srečilo pobegniti pred angleško nevarnostjo,
je v Budimpešti dal listom izjavo, v kateri
pravi, da je zdaj ves mohamedanski svet že
v odprti vstaji zoper Angležce. Arabci v Ira-
ku in drugod globoko sovražijo Angleže in
so vajeni s silami Osi v boju zoper bolj-
ševizem, čigar divjaškim tolpom bi Anglija
odprla vrata na Vzhod, če bi zmagala.

Vse prometne zveze, ki bodo urejene med Ja-
pansko in področjem južnega Pacifika, bodo
postavljene pod posebno vojaško nadzorstvo,
je rekel japonski ravnatelj pomorskih zadev
kontreadmiral Zemširo Hošima.

Iz Rima poročajo, da je notranje ministrstvo izda-
lo brzojavno okrožnico vsem prefektom, s ka-
tero prepoveduje sleherni zunanjo razsvet-
ljavo trgovin, njihovih izložb in napisov tudi
za čas pred splošno zatemnitvijo.

Madžarska agencija je zvedela v Washingtonu, da
je angleški veleposlanik lord Halifax predložil
londonski vladi ostavko z utemeljitvijo, da je
izbran. Halifax je že 85 let v politiki in di-
plomatski službi in si želi sedaj pokoja.

Tudi iz Španije poročajo o plazovih. Tako je v
bližini Chosaa ogromen plaz zasul cesto v
dolžini 100 metrov s 7 metrov debelo plastjo.
V Portesu pa je plaz poškodoval celo vrsto
poslopj, med njimi tudi znano palačo Pymon-
rents, kjer je dosegel sneg 3 metre višine.

Za hrvaškega generalnega konzula v Milanu je
imenovan dr. Svilokos.

Truplo ponesrečenega tajnika francoskega velepo-
slanstva dr. Jorge Serventa so našli v La Pla-
ti, kjer ga je morje zaneslo do obale. Tajnik
se je ponesrečil pri kopanju, ko je skočil v
vodo in si je razbil glavo ob čerch pod vodo.

V Helsinkiju so v teku trgovinska pogajanja med
Nemčijo in Finsko za dobavo vojnega mate-
riala in živil za Finsko.

Bolgarskemu raziskovalnemu uradu se je posreči-
lo izdelati umetni bencin in pravijo, da bodo
še letos izdelali 20.000.000 litrov bencina iz
premoaga.

Japonci imajo med vsemi narodi na svetu najbolj
zdravo srce in so smrtni primeri zaradi srca
na Japonskem zelo redki, dokazuje poseben
statistični pregled japonskega higienskega
zavoda.

Madžarski kmečki delavci ne smejo zapustiti dela
na poljih in oni, ki nimajo dela, bodo morali
iti v kraje, kjer primanjkuje delavcev. Tako
se glasi povelje madžarske vlade.

V bolgarskem parlamentu je bolgarski finančni
minister predložil zakonski predlog za izredni
kredit 2.600.000.000 levov za vojsko. To vsoto
zahteva za izdatke za pomožitev izdatkov za
armado.

Angleško pomorsko poveljstvo sporoča, da se
angleška podmornica »Triumph« ni vrnila v
določenem času v oporišče in da jo je treba
štet za izgubljeno s posadko vred. »Triumph«
je imela 1575 ton; bila je oborožena s topom
102 mm, dvema strojnica in 10 torpedini
cevni ter je v mirnem času imela 60 mož po-
sadke.

»Vražji most« in »Kovačev študent«. Kdor
je ta dva videl na franciškanskem odru zadnje
nedelje ali na svečnicu, mu prav gotovo ni bilo
žal. Križarske prireditve se je vedno splačalo
obiskati. Fantje igrajo in pojo, da je veselje.
»Vražji most« je nekaj novega, edinstvenega.
»Kovačev študent« je že star, pa se ga nikoli
ne naveličamo. Oboje bodo Franciškovi kri-
žarji ponovili v nedeljo 8. februarja ob 6 zve-
čer. Predprodaja vstopnic pri Špilgoju. Hitite,
ker jih je zadnjič zmanjkalo!

Zaključni posveti maršala Goeringa v Rimu

Snoči je Hitlerjev namestnik odpotoval iz Italije

Rim, 6. febr. s. Nemški državni maršal Göring
je predvčerajšnjim v Rimu sprejel državnega pod-
tajnika za letalstvo eksc. Fougierja, s katerim je
razpravljalo o vprašanjih, ki se nanašajo na letal-
stvo obeh držav.

V družbi Duceja je maršal Göring potem ob-
iskal nekatere naprave kr. letalstva.

Maršal Göring si je med svojim bivanjem v
Rimu ogledal najvažnejše spomenike ter izrekel
živ občudovanje nad njimi. Šel je tudi v delav-

nico člana Akademije Brasinija, kjer je dolgo pre-
gledoval načrte za novi cesarski Rim.

Predsednočnim se je maršal udeležil sprejema,
ki mu je bil prirejen v predsedstvu vlade, nato
pa je odpotoval. Na postaji so ga prišli pozdravljati
najvišji vodni dostojanstveniki.

Včeraj se je maršal Göring ustavil v Firenci,
kjer si je ogledal poglavitne spomenike in nekaj
umetnostnih galerij. Zvečer je ob navzočnosti ob-
lasti in dostojanstvenikov stranke odpotoval v
Nemčiji.

Singapoore v japonskih kleščah

Obsežni letalski nastopi proti Singapooreju in oporiščem
v holandski Indiji

Johore Bahru, 6. feb. s. Splošna japon. ofen-
ziva proti Singapooreju se je kar najsilovitejše za-
čela predvčerajšnjim, 4. februarja ob 18. Japonsko
topništvo je kratki začelo z ognjem in silovito bom-
bardiralo trdnjavo na drugem bregu ožine Johore,
ki je ponekod široka komaj kilometer.

Saigon, 6. febr. s. Japonska letala so predvče-
rajšnjim napadla različne luke in letališča na otoku
Javi. Pri napadih na glavno nizozemsko oporišče
na Javi, Soerabaja, je sodelovalo 150 japonskih
bombnikov in lovcev. Nizozemske izgube so znatne.
Nizozemsko vojno poročilo pravi, da se nadaljujejo
boji tik za mestom Balikpapan na vzhodni obali
Bornea. Na različnih krajih otočja Nizozemske Indi-
je so letala tudi napadala nizozemske vojske ladje.

Japonsko vrhovno poveljstvo poroča, da je pri
množičnem napadu na Soerabajo bilo v letalskih
bojih in na tleh uničenih vsega 85 nasprotnikovih
letal. Glede šestih letal ni potrjeno, da bi bila uni-
čena. Poročilo pristavlja, da je ta napad dejansko
uničil vse nasprotnikovo letalstvo na tem predelu.
Tri japonska letala pogrešajo, neko drugo japonsko
letalo pa se je z vsem tovorom razstreliva zagnalo
na nasprotnikove postojanke.

Bangkok, 6. febr. s. Japonske čete, ki napre-
dujejo v Birmi, so šle znova ob reki Salween na-
vzgor in zavzele kraj Paan na levem bregu reke,
kakih 50 km severno od Mulmeina.

Tokio, 6. febr. s. Agencija Domei je z nekega
japonskega oporišča dobila sporočilo, da so veliki
oddelki japonskih bombnikov včeraj jutraj napadli
angleško letališče v Rangoonu in pa železniško po-
stajo v mestu. Povzročila so številne požare. Vsa
japonska letala so se vrnila.

Saigon, 6. febr. s. Novice, ki prihajajo iz
Singapurja, proti kateremu divja od včeraj ja-
panski napad, so precej resne. Zdi se, da je po-
polno pomanjkanje vode, pomanjkanje živeža
in nasilje angleške policije vzbudilo resne
nemire, ki so jih komaj potlačili in zadušili.
Dalje naj bi med vojaškimi in civilnimi oblast-
mi vladovalo hudo nezadovoljstvo in tudi na-
sprotje med vojaki in civilisti, zakaj civilne
oblasti bi rade prihranile prebivalstvu nadalj-
ne trpljenje, mestu pa morebitno škodo. Angle-

škega letalstva ni nikjer. Zdi se, da se je na
zapoved vrhovnega poveljstva umaknilo na leta-
lišče Palenbang na Sumatri. Vsekakor drži, da
so Japonci bombardirali Singapur kakih šest-
desetkrat in da je odgovor angleškega letalstva
bil vedno šibkejši, pa tudi protiletalska obram-
ba je pojenjala v silovitosti. V začetku vojne
so topovi iz 40 baterij ustvarjali pri obrambi
trdnjave pravi ognjeni zastor. Zdaj pa so ba-
terije samo še štiri in njihovo delovanje je
tako zmanjšano, da 1. februarja ni na japonski
letalski napad odgovorili niti en sam strel.

Tokio, 6. febr. s. Japonska letala so v moč-
nih skupinah včeraj priletela nad letališče
Tengah, ki leži pri Singapurju. Zažgala so tam
štiri angleška letala, drugih pet pa je bilo
hudo poškodovanih. Na letališču je bilo 20 an-
gleških letal. Vsa japonska letala so se vrnila
nepoškodovana.

123 ruskih napadov pri Leningradu - doslej uspešno odbitih

Novi boji na vsej vzhodni fronti — Uspešno delo italijanskega letalstva

Hitlerjev glavni stan, 6. febr. Nemško vrhovno
poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poro-
čilo:

Na vzhodnem bojišču so spodleteli številni sov-
jetski napadi ob zelo hudih izgubah za nasprot-
nika. Na srednjem bojišču je bila obkoljena in
uničena sovražnikova skupina. Letalski oddelki so
izvedli številne napade na postojanke sovjetskih
čet, na sovjetske kolone in na letalska oporišča.

Berlin, 6. febr. s. Na severnem odseku vzhod-
nega bojišča so nemški oddelki iz Oldenburga in
Holsteina zavrnili ruske napade, ki so si sledili
brez prestanka že šest tednov. Ti napadi naj bi olaj-
šali nemški pritisk okrog obkoljenega Leningrada.
Pet divizij in dve sovjetski brigadi so imele prav
hude izgube. Pred nemškimi postojankami so na-
šli 7000 mrtvih Rusov. Nemške čete so zajele 979
vojakov in več kot 2000 ranjenih, ki jih Rusi niso

utegnili odnesti s seboj in so prišli v roke Nemcem.
Vrh tega so Rusi imeli hude izgube, ker jim je
imago vojakov zmazano. V orožju so Rusi izgubili
33 oklepnih vozil, 11 topov, 25 močnarjev, 47 stroj-
nic in mnogo drugega pehotnega orožja.

Nemške čete so doslej zavrnile vsega 123 so-
vjetskih napadov, pri katerih so Sovjeti zmeraj
imeli prav hude izgube. Odlikovala se je zlasti pe-
hota, ki je v številnih bojih na nož sovjetske oddel-
ke odbijala.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so
nemška letala zadnje dni učinkovito obstreljevala
zbirajoče se ruske čete in njihove oskrbovalne od-
delke. Zažgala ali uničila so 850 letal, 6 topov in
2 tanka. Nemška letala so pri napadih na sovjetsko
zaledje uničila 33 letal na tleh, 4 pa so sestrelila v
zračnih borbah.

Vzhodno bojišče, 6. febr. s. Italijansko letalstvo
ekspedicijskega zbora na vzhodnem bojišču je prav
učinkovito sodelovalo v bojih na tleh, čeprav je pri
tem naložilo na izredno hude težave zaradi slabega
vremena in mraza. Te dni so naši lovci napadli neko
sovjetsko letališče in pri tem uničili 5 letal na tleh,
3 pa sestrelili v zračnih borbah. Vsa naša letala so
se srečno vrnila.

Ustanovitev posebnih sodišč v Turčiji

Ankara, 6. febr. s. Turška vlada je sklenila
ustanoviti posebna sodišča, katerih naloga bo iz-
vajati zakon o državni obrambi. Poleg tega bodo
ta sodišča preganjala spekulante ter nezanesljive
ali sleparske uradnike.

Vedno nemirnejše stanje v Južni Afriki

Lizbona, 6. februarja. s. Po novicah, ki pri-
hajajo sem, je razvidno, da se v Južnoafriški re-
publiki ponavljajo in množijo atentati. Arretacije,
obsojbe in grožnje s hudimi ukrepi ne morejo
obnoviti reda in miru v republiki. Na dvorišču
policije vojašnice v Pretoriji so ravno še o prav-
nem času prerezali zaigralno vrstico, ki naj bi bila
pognala v zrak več desetih dinamitnih nabojev.
Poveljniku straže se je posrečilo polom preprečiti.
Iz dinamita, ki je bil položen pod zemljo, so
mogli ugotoviti, da bi bila šla v zrak ne le vo-
jašnica, temveč tudi premnoge sosedne stavbe,
če bi bilo do eksplozije prišlo.

Vlada je ustanovila posebno sodišče, ki bo
sodilo vsem tistim, katere bodo prijeli pod sumom

sabotaže in upora. Država je v svojem mnenju
razdeljena in največja večina prebivalstva je proti
predsedniku generalu Smutsu, katerega imajo le
za orodje angleške vlade. Njemu nalagajo tudi vso
odgovornost za sedanji položaj.

Znano je, da je general Smuts le s političnim
udarom mogel zaplesti Južno Afriko v vojno proti
volji skoraj vse države. Sicer pa tisto kar se je
dogodilo v senatu zaradi glasovanja o napovedi
vojnega Japonski in drugim državam Osi, zadostuje
za sliko o položaju v Južni Africi. Smuts se drži
na oblasti s silo in samo z nasiljem se mu posreči
doseči izvajanje zapovedi, katere dobiva iz Lon-
dona.

Andrejčkov
Jože:

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

379.

Tomažu se je odslej ta človek še bolj gnusil, saj se ni menil ne za Boga, ne za ljudi. Stopil je h kapitanu in mu vso zgodbo povedal. Kapitan mu je svetloval, naj pusli hudobneža odslej čisto pri miru, saj božji kazni tako ne bo mogel uiti.

380.

Da bi bila ponoči varna, sta sklenila vsak po noči stražiti. — Prvi je prišel na vrsto Tomaž. Sedel je ob ognju in ga popravljal, zraven pa si je prirezoval debelo palico, v katero je zabil oster žebelj, ki ga je našel na produ. To in pa žepni nož je bilo zdaj njegovo orožje.

381.

Naslonil se je na palmo pred šoforom, kjer je kapitan že spal, in začel premišljati, kako se na svetlu žalost in veselje zaporedoma vrstita in kako je človek na tem svetlu le popolnik. Tudi na Ameriko je mislil in na ženo ter mladega sina, ki ju že dvajset let ni videl.

Strojev ne bo treba nič več mazati

Izredno zanimiva in za sedanje čase še posebno primerna razprava španskega inženirja

Za sedanje čase, ko ni vselej in povsod na razpolago dovolj olja, da bi z njim mazali stroje, je dokaj primerna in vsega upoštevanja vredna razprava, ki jo je predložil Višjemu svetu za znanstvena raziskovanja v Madridu nek španski inženir. V njej se bavi z vprašanjem, kako bi se dalo čisto odpraviti strojna mazalna olja. Po njegovem mnenju je to tudi res mogoče doseči pri vseh strojih, naj bodo kakršne koli vrste, zlasti pa še pri tako imenovanih eksplozivnih strojih.

Ta španski inženir, ki njegovega imena zdaj še ne navajajo, se v prvem delu svoje razprave bavi s podrobno analizo bencina kot pogonskega sredstva in v tej zvezi piše, kako bi se dali preprečiti razni defekti v eksplozivnih motorjih, nato pa daje tudi navodila za splošno odpravo mazalnega olja.

V drugem delu razprave pa podaja v vseh podrobnostih svojo novo teorijo o trenju, ki jo ta španski inženir imenuje »teorijo o mikroskopično majhnih kroglicah«. Pravi, da bi ta njegova razlaga lahko prinesla narodnemu gospodarstvu zelo velike koristi, kajti po njegovem mnenju bo odslej mogoče izdelovati s tolikšno natančnostjo vsaj ležaje najraznovrstnejših strojev, da jih ne bo treba več mazati, ker ne bo več nobenega trenja in se stroji tudi ne bodo mogli preveč ogreti, vsaj tako ne, da bi se ležaji užgali.

Priznati je treba španskemu inženirju, da se je v njegovi glavi porodila sijajna misel, sijajna zlasti še za sedanje čase, ko je tudi z mazalnim oljem treba skrajno varčevati. Izredno važen pa bi bil takšen izum, kakor si ga zamišlja ta Španec, že zato, ker noben stroj ne bi tvoril izjeme in bi se osi pri vseh lahko vrtele po suhem.

Konj, človekov odlični pomagač

»Če bi Rimljani pripisovali konju tisti pomen, ki ga zasluži, bi se starodavni rimski imperij najbrž držal dalj časa...«

Od tedaj, ko je človek udomačil konja, ker je spoznal velike koristi, se v prvem delu svoje razprave bavi s podrobno analizo bencina kot pogonskega sredstva in v tej zvezi piše, kako bi se dali preprečiti razni defekti v eksplozivnih motorjih, nato pa daje tudi navodila za splošno odpravo mazalnega olja.

Po zadnjih cenitvah je na svetu kakšnih 75 milijonov konj. Divjih je vedno manj, lahko celo rečemo, da so danes že kar redki. Žive še v Srednji Aziji in v Ameriki.

Najprej je človek lovil divje konje zaradi mesa in kože

Ceprav se je konj pojavil na zemlji približno istočasno kot človek, torej proti koncu terciarne dobe, kakor pravijo zadnje ugotovitve strokovnjakov na tem polju (računajo, da je od tedaj poteklo že najmanj 300.000 let), je človeku razmeroma zelo pozno prišlo na misel, da bi začel izkoriščati konja zaradi njegovih izrednih sposobnosti in bistrosti. Precej pozno ga je začel vpregati v voz, da bi mu pri delu pomagal. V začetku se je človek

omejil, oziroma zadovoljil samo s tem, da je divje konje lovil, se preživljal z njihovim mesom ter uporabljal konjsko kožo za obleko.

Konjsko meso je bilo prav pogosto na jedilnem listu tudi še do srednjega veka in je, kakor nam je dobro znano ponekod tudi še danes. V srednjem veku pa so že začeli boj proti uživanju konjskega mesa. Po mnenju imovitejših slojev v srednjem veku, je uživanje konjskega mesa paganska navada. V dobi odkritja Amerike je bilo zelo težko najti kakšnega konja na vsem obširnem področju med severovzhodno ameriško pokrajino ter tako imenovano »Drakejevo cesto«. (Mimogrede povedano: Drake je bil tisti pomorščak, ki je iz Amerike prinesel v Evropo krompir). K sreči pa Kristof Kolumb ni odšel čez širni ocean z namenom, da bi tam iskal in lovil konje. Prava

domovina konj je Srednja Azija

Odtod so se »preselili« na Kitajsko, v Indijo, v Perzijo, Egipt in dalje proti zahodu. Ko so Španci prišli v Južno Ameriko in zaman poskušali ustanoviti svojo prvo naselbino ob izlivu reke La Plate leta 1635, so pustili tam štiri žrebce in tri

kobile. To so bili prvi predniki konj v vsej Južni Ameriki.

Grki in Rimljani so vpregali konje v svoje bojne vozove, s katerimi so se po bitkah zmagovalno vračali domov, pa tudi dirkali so z njimi ter jih pri tem vpregli v lahke vozičke na dveh kolesih. Poudariti pa je treba, da niti Grki, niti stari Rimljani niso znali konja tako izkoristiti, kot ga znajo ljudje danes za najrazličnejša opravila. Perzijani so imeli v starem veku navado, da so po kakšni večji bitki dali konjem mesece in mesece oddiha, da so se odpočili in da so se jim epet zarasla kopita, ki so jih bili med bojem obrabili.

Morda rimski imperij ne bi bil še propadel, če...

V vsej tisočletni zgodovini se Rimljani niso pobrigali, da bi iznašli za konja takšno opremo, ki ga ne bi preveč tlačala, ali recimo »žulila«. — Vprega je bila takšna, da konj pač ni mogel razviti vseh sposobnosti vprežne živali. Če bi starodavni Rimljani pripisovali večji pomen konju, oziroma, če bi ga izkoristili do skrajnosti, morda starodavni rimski imperij ne bi bil še tako hitro propadel, pravi zdaj dopisnik »Centraleurope«. Če bi bili posvečali vsaj nekoliko več pozornosti svoji konjenici, bi z njo kaj lahko branili najbolj ogrožene točke njihovega, tedaj največjega imperija na svetu.

Sele v 17. stoletju so ljudje konja začeli vpregati v plug. Zelo stara iznajdba pa so tudi stremena in jo pripisujejo nekemu Skotu, ki je živel v šestem stoletju po Kr. Samo s 17 konji se je Špancem v XVI. stoletju posrečilo osvojiti si deželo Aztekov, tako velik strah je imelo to ljudstvo pred konjenico.

Konj ne sme biti »oklepnic«

Srednjeveški vitezi so dajali svojim konjem, na katerih so se dvobojevali, izredno težko kovnasto opremo. Pa tudi ostala srednjeveška konjenica je bila zelo opremljena tako, da je mogla narediti komaj kakšnih šest kilometrov poti na uro, torej približno toliko, kot jih naredi človek, če hitro stopi. Tatarski so bili tisto ljudstvo, ki je zahodnjake naučil, kako je treba konja opremiti, da bo na bojišču dosegel čimvečje uspehe. Konj ne sme biti preobremenjen. Ne sme imeti na sebi nobenih težkih oklepov, ker je potem preveč neokreten. Konj po tem takem na bojišču ne sme biti nekaka »oklepnic«.

»Mrk« — najhitrejši konj vseh časov

Prve tri lahke vprežne konje je pripeljal na Angleško v začetku 18. stoletja angleški kralj Jakob I. Bili so to trije iskrni arabi. Prvega konja

dirkača v sedanjem smislu besede so vzredili leta 1764 in mu dali čudno ime »Eclipse«, kar bi se po naše reklo »Mrk«. Tedaj ko je ta žrebec prišel na svet, je namreč ravno sonce mrknilo. Pri vseh dirkah je bil vedno prvi in je veljal sploh za neprekosljivega. Bil je morda celo najhitrejši konj vseh časov. Dočakal je izredno visoko starost 26 let in je imel kar 400 »potomcev«.

Največja hitrost, ki jo dozdaj jahalni konj doseže, je en kilometer v nekaj manj ko eni minuti. Čez ovire skače največ dva metra visoko.

Singapur - »Babilon 20. stoletja«

Iz srednjeevropskih virov je tudi tole kratko poročilo: Singapur, ki so se mu zdaj Japonci že kar precej približali, lahko imenujemo neke vrste Babilon dvajsetega stoletja. Ta trditve je upravičena, če pomislimo, da je od 600.000 prebivalcev, kolikor jih Singapur ima, približno dve tretjini Kitajcev, ostalo tretjino pa tvorijo pripadniki številnih drugih narodov in plemen. Zastovalo bo, če omenimo, da v tem mestu lahko slišiš govoriti kar devetnajst različnih jezikov.

EIAR - Radio Ljubljana

Petek, 6. febr.: 7.30 Poročila v slov. — 7.45 Slov. glasba. V odmoru napoved časa — 8.15 Poročila — 12.15 Koncert sopranistke D. Kosove in tenorista Sladoljca — 12.40 Popevčice — 13. Napoved časa in poročila — 13.15 Vojno poročilo — 13.17 Ljubljanski radijski ork. — 14 Poročila — 14.15 Violinski ork. — 14.15 Poročila v slov. — 17.15 Trio Emona — 17.35 Popularne pesmi — 19. Pouk v italijanskini — 19.30 Poročila v slov. — 20. Napoved časa in poročila — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov — 20.45 Simfonična sezona EIAR-ja: »Stvarjenje«. Oratorij Haydna. Sodelujejo tudi Gabriella Gatti, Pietro Pauli in Armando Dado. V odmoru predavanje v slov. — 22.45 Poročila.

Sobota, 7. febr.: 7.30 Poročila v slov. — 7.45 Popevčice. V odmoru napoved časa — 8.15 Poročila — 12.15 Tercet Dobrišek — 12.40 Koncert sopranistke M. L. Garbi Menin — 13. Napoved časa in poročila — 13.15 Vojno poročilo — 13.17 Ljubljanski radijski ork. — 14 Poročila — 14.15 Prenos iz Tokia — 14.45 Poročila v slov. — 17.15 Nove plošče Cetra — 18. Krepitev telesa. Predavanje za gospodinjice v slov. — 19.30 Poročila v slov. — 19.45 Operetna gl. — 20. Napoved časa in poročila — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov — 20.30 Prenos iz triestinskega gledališča: Daphne v treh dejanjih od Ettore Romagnolia, godba Mule Neglia. V odmorih predavanje v slov., objave in poročila.

DOBRI STARI ČASI

Spomnil se je, da še ni molil večerne molitve. Ubogi Franco, nikdar se ni zgodilo, da ne bi bil zaspal pri prvi polovici, če je molil v postelji. Čutil je, da je dovolj miren, pomislil je, da bo morda Luiza prišla zelo pozno ter se zbal, da ne bi zaspal. Vprašal se je, kaj bi rekla, če bi ga našla spečega. Počasi je vstal, zmolil molitvo, prižgal luč, sedel k pisalni mizi, začel brati ter je na stolu zaspal.

Zbudila ga je Veronika, ki je ropotala s cokljami. Luiza se ni bita prišla. Kmalu potem je vstopila in ni bila prav nič začudena, ko je videla, da je mož pokoncu.

»Štiri je ura,« je rekla. »Če hočeš odpotovati, manjka še pol ure.« Odpotovati bi bil moral ob pol petih, če je hotel biti v Menaggio do prvega parnika, ki je prihajal iz Colica. Namesto, da bi šel v Como in od tam v Milan, kakor je bilo uradno sporočeno, je moral Franco izstopiti v Argegno ter iti na S. Fedele in potem za Val, Maro ali čez Orinto in Genoso v Svico.

Franco je pomignil ženi, naj molči, da ne bi zbudila Marije in naj pride k njemu.

»Šel bom proč,« je rekel tiho. »Snoči sem bil hudoben do tebe. Prosim te, da mi odpustiš. Drugače bi ti bil moral odgovoriti, četudi bi imel prav. Saj poznaš mojo čud. Odpusti mi! Vsaj huda ne bodi name.«

»Prav res ne čutim nič jeze,« je odgovorila Luiza nežno kakor človek, ki je zlahka prijazen, ker se čuti vzvišenega.

Zadnje priprave so potekle molče, tudi kavo sta molče požila. Franco je šel potem k stricu, od katerega se zvečer ni poslovil, da bi ga še enkrat objel. Potem je stopil v spalnico, pokleknil pred Marijino posteljo ter se z ustnicami dotaknil

ročice, ki je visela z nje. Ko se je vrnil v salon, je dobil tam Luizo z ogrinjačem in s klobukom. Vprašal jo je, ali gre tudi ona v Port-izzo. Da, gre. Vse je bilo pripravljeno, ročno torbico je držala Luiza, kovček je bil v čolnu, Ismael je čakal ob stopnicah v pristanu, eno nogo je imel na stopnicah, drugo na kljunu čolna.

Veronika je spremila popotnike z lučjo ter želela gospodarju srečno pot. Bila je vsa potrtja, ker je slutila vihar.

Še dve minuti in t-žki čoln, ki ga je vodil Ismael z mirnimi in počasnimi zamahi vesla, je plul pod zidom zelenjavnega vrta. Franco je gledal skozi okence. V slabotni svetlobi zvezdnate noči brez mesečine so se videle vrtnice, kapare, agave, ki so visele po zidu, videle so se pomaranče, nespilje, pinije. Zbogom, zbogom! Pluli so mimo pokopališča, mimo Zocca de Mainé, stezice, po kateri je tolikokrat šel z Marijo, mimo Tavor-lla. Franco ni več gledal. To noč ni gorela v čolnu običajna luč, zato ni mogel videti žene, ki je molčala.

»Ali greš v Portezzo zaradi notarskih listin,« je rekel, »ali samo zato, da bi me spremila?«

»Tudi zaradi tega!« je žalostno zašepetala Luiza. »Hotela sem ti biti zvesta prav do konca in ti si zaradi tega užaljen. Najprej me prosiš odpustitja, potem pa mi rečeš kaj takega. Vidim, da človek ne more biti zvest resnici, ne da bi pri tem zelo, zelo trpel. Potrpi, zdaj sem krnila na to pot. Ali sem šla zato, da bi te spremlila, to ti veš. Ne ponižuj me, da bi ti morala zdaj reči kaj takega.«

»Ne ponižuj me!« je ponovil Franco. »Ne razumem! Sicer pa sva v toliko stvareh tako različna. Moj Bog! Kako različna sva! Ti imaš sebe vedno tako v oblasti, vedno znaš tako jasno povedati svoje misli, vedno jih znaš ohraniti tako čiste, tako hladne!«

Luiza je zašepetala:

»Da, različna sva.«

Prav do Cressogna ni nobeden več spregovoril b-sede. Ko so prišli blizu babičine vile, je začela Luiza govoriti in je skr-

bela, da pogovor ni zastal, dokler niso bili mimo. Ponovila je še enkrat vso določeno pot, rekla mu je, naj vzame samo ročno torbico, zakaj kovček bi ga od Argegna dalje pr-več oviral. Govorila je o tem že z Ismaelom, ki je prevzel nologo, da bo kovček prišel v Lugano in ga odpeljal odondot v Torino. V tem pa je bila babičina vila s svojimi zlobnimi zvijačami že mimo.

In zdaj so bili pri cerkvi v Caravini. Dvakrat sta se srečala Franco in Luiza med svojo ljubeznijo pod oljkami: 8. septembra, na caravinski praznik! In pustili so za sabo tudi ljubko cerkvico, obdano z oljkami, pod strahotnimi pečinami Cressogna. Zbogom cerkvica, zbogom preteklost!

»Ne pozabi,« je rekel Franco skoraj trdo, »da mora Marija moliti vsako jutro in vsak večer. To zapovedujem!«

»To bi storila tudi brez zapovedi,« je odgovorila Luiza. »Vem, da Marija ni samo moja.«

Molčala sta do Port-izzo. Zapustili so mirno pristanišče v Valsoldi, videli nove doline, druga obzorja, jezero, ki je valovilo v prvi jutranji zarji. In vse to je spravilo popotnika na druge misli. Misli, da ne da bi vedela zakaj, na negotovo bodočnost, polno šepetanj, ki jih je bilo skrivaj slišati v težkem avstrijskem molku, ter oznanjevala velike stvari. Od obrežja v Portezzi je nekdo kričal. Ismael je hitro zaveslal tja. Bil je voznik Toni Pollin, ki jim je kričal, naj se požurijo, če nočejo zamuditi parnika v Menaggio.

Prišli so zadnji trenutki. Franco je odprl stekleno okence pri vratih ter gledal tistega moža, kakor da bi se silno zanimal za njegove besede.

Ko so obstali, se je obrnil k ženi. »Ali boš izstopila tudi ti?« Odgovorila je: »Če misliš!« Izstopila sta. Na obrežju je čakal voz. V torbici boš našel zajtrk,« je rekla Luiza. Objela sta se ter naglo in mrzlo poljubila pred tremi ali štirimi radovedničji. »Reci Mariji,« je rekel Franco, »naj mi odpusti, da sem odšel tako.« To so bile njegove zadnje besede, zakaj Toni Pollin je priganjal: »Hitro, hitro!«